

Nuorten Helsinki

Nuorten Kaupunki

Nuorten Helsinki

SAFARI

© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Teksti:

Kuvat:

Graafinen suunnittelu ja taitto: Tuomas Järvenpää
Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Timo Kaasinen

Pohjakartta: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 016/2012

Paino:

ISSN 0787-9075

Esipuhe	6
1. Lukijalle	7
2. Millaisia helsinkiläiset nuoret ovat tänään	8
Diginatiivit kauppakeskushengaajat	8
3. Selvityksessä esiin nousseita nuorten arvoja	9
4. Miten nuoret kokevat Helsingin ja mitä he toivovat tulevaisuuden Helsingiltä?	11
Ihmiset ja kaupunki	11
– Kohtaamisia ja yhdessäoloa Helsingissä	11
– Helsinkiläisten palvelut ja kaupunginosakeskukset	11
– Asuminen ja rakentaminen Helsingissä	12
– Liikkuminen Helsingissä	14
Kaupunkiympäristö	15
– Toiminnallisuus, tekeminen ja yhteisöllisyys Helsingissä	15
– Viihtyisä ja persoonallinen Helsinki	16
– Luonto Helsingissä	17
Yhteenvetona: Minkälaisen Helsingin nuoret haluavat?	18
5. Miten nuoria saadaan mukaan: Käytännön vinkkejä	19
6. Menetelmät ja työnkuvaus	20
7. Miten tästä eteenpäin?	20
Nuorista koottu sparrausryhmä auttaa onnellisen kaupungin suunnittelussa	20
8. Tekijät ja kiitokset	21
Safari – matka yhteiskunnalliseen tekemiseen	21
Tutkimuspaja Avanto Helsinki	21
Kiitokset	21
Liitteet: minihaastattelut ja kartat	22

Esipuhe

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa tehdään uutta yleiskaavaa, jossa mietitään, minkälainen Helsinki on vuonna 2050. Visioissa tulevaisuuden Helsingissä asutaan tiiviimmin kuin nykyisin, raideliikenteen asemien ympärillä on elämää, moottoriteiden tilalla on bulevardimaisia katuja ja idästä länteen liikutaan pikaratikalla.

Mitä mieltä helsinkiläiset nuoret ovat näistä yleiskaavoittajien visiosta ja minkälaisena he näkevät tulevaisuuden Helsingin omasta näkökulmastaan? Näitä asioita halusimme selvittää. Järjestimme kaupunkisuunnittelusafarin yhteistyössä Avanto Helsingin kanssa.

Nuoret ovat kaupunkilaisia, joihin yleiskaavassa tehtävät ratkaisut vaikuttavat erityisen paljon. Seuraavien kymmenien vuosien aikana he tekevät päätöksiä siitä, missä ja miten he asuvat, työskentelevät ja liikkuvat. Nuoret ovat työelämässä – kenties juuri suunnittelemassa seuraavaa yleiskaavaa silloin, kun me nykyisen yleiskaavan kanssa työskentelevät olemme jo eläkeiässä.

Kaupunkisuunnittelusafari kiersi vuoden 2014 alussa kahden kuukauden aikana seitsemässä helsinkiläisessä lukiossa. Työpajoihin osallistui yhteensä 167 nuorta. Lukioissa mietittiin kaupungin ongelmia ja neljässä viikonlopputyöpajassa keksittiin ratkaisuja ja ehdotuksia kaupunkisuunnittelun ongelmiin. Työpajoissa jalkauduttiin ideoimaan Siilitien, Pakilan, Malmin ja Mäkelänkadun tulevaisuutta. Työpajoihin osallistui 33 nuorta.

Kiitämme lämpimästi kaikkia kaupunkisuunnittelusafarille osallistuneita nuoria kiinnostavista keskusteluista, sinnikkästä ajattelemisesta ja hulvattomista ideoista. Kiitämme Lauttasaaren yhteiskoulun, Apollon yhteiskoulun, Pohjois-Haagan yhteiskoulun, Itäkeskuksen lukion, Helsingin kuvataidelukion, Helsingin medialukion ja Viikin normaalikoulun lukion opettajia yhteistyöstä. Suuret kiitokset Avanto Helsingille inspiroivasta yhteistyöstä ja hyvin järjestetyistä kaupunkisuunnittelun Safareista.

Kaupunkisuunnittelun Safarien tavoite oli varsin yksinkertainen – saada nuorten ääni kuulumaan yleiskaavan suunnittelussa. Toivottavasti Safarille osallistuvat nuoret kiinnostuivat osallistumaan, seuraamaan ja ajattelemaan kaupunkisuunnittelua muutoinkin ja välittävät viestiä laajemmin myös omille ystävilleen.

Tähän raporttiin kannattaa tutustua, sillä se tarjoaa Helsinkiin näkökulman, jota ovat pohtineet tulevaisuuden Helsingin aktiiviset kaupunkilaiset.

Maija Mattila

vuorovaikutussuunnittelija

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

1. Lukijalle

Minkälainen on nuorten Helsinki vuonna 2014? Mihin lukiokäinen kiinnittää huomiota omassa lähiympäristössään? Miten diginatiivius vaikuttaa tulevaisuuden kaupunkilaisten käytökseen? Muun muassa näihin kysymyksiin pyritään löytämään vastauksia tässä kaupunkisuunnittelun Safaria esittelevässä raportissa.

Niin yritykset, järjestöt kuin julkisen sektorin toimijatkin etsivät tapoja ymmärtää alaikäisiä ja löytää malleja, joiden avulla nuoret pääsisivät ja innostuisivat osallistumaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Vaikka alle 18-vuotiaat eivät pysty vaikuttamaan yhteiskuntaan äänestämällä, ovat nuoret kuitenkin kaupunkilaisia, joilla on oikeus määrittää oman kotikaupunkinsa toimintaa, muotoa ja tulevaisuutta. Nuoret ovat myös tulevaisuuden kaupunkilaisia, joihin pitkäkestoiset kaupunkitilan kehittämiseen liittyvät kysymykset vaikuttavat. Tästä huolimatta tavat osallistaa nuoria ovat kaupungin kehittäjille usein epäselviä.

Nuorten osallistamisessa on lopulta kyse uusista tavoista edistää kaupungin demokratiaa. Edustuksellisen ja suoran demokratian ohelle on nousemassa yhä uusia osallistavan demokratian muotoja, jotka tukevat jo olemassa olevia osallistumisen tapoja. Näin tavoitetaan aikaisemmin hiljaisia viestejä, jotka helpottavat kaupungin suunnittelua kaupunkilaisten itsensä ehdoilla.

Nuoruuteen liittyy myös vahvasti eräänlainen käsitys ”osattomuudesta”, jonka takia nuorten ei aina ole helppoa saada ääntään kuuluviin aikuisten hallitsemassa maailmassa. Juuri siksi tämän projektin kaltaiset hankkeet ovat tärkeitä virastoille ja muille julkisille toimijoille. Lopulta kyse on siitä, että nykypäivän nuoret joutuvat elämään nyt tehtävien ratkaisujen kanssa pidempään.

Suomen Lukiolaisten Liiton tutkimuksen mukaan 63% lukiolaisista haluaa päästä vaikuttamaan yhteiskuntaan ja tärkeinä pitämiinsä asioihin. Tästä huolimatta 61% heistä kokee mahdollisuutensa vaikuttaa kotikuntansa asioihin heikkoina. Vuoden 2013 Nuorisobarometrin mukaan suomalaiset nuoret ovat eurooppalaisessa vertailussa huipputasolla, kun mitataan nuorten tietämystä yhteiskunnasta ja sen asioista. Kun taas mitataan kiinnostusta, suomalaiset nuoret sijoittuvat häntäpäähän. Kiinnostuksen puutteeseen vaikuttaa moni asia: nuoret muun muassa kokevat, että peruskoulu ei tarjoa valmiuksia vaikuttamiseen. Mahdollisuudet yhteiskunnalliseen osallistumiseen ovat rajallisia tai niitä ei koeta nuorten näkökulmasta mielekkäiksi.

Yhdessä Helsingin Kaupunkisuunnitteluviraston kanssa me Avanto Helsingissä uskomme, että nuorten osallistamisen tulee perustua hauskaan yhdessäoloon ja aktiiviseen tekemiseen. Pelkkä palautteen keruu ei riitä. Antamalla nuorille mahdollisuus suunnitella konkreettisesti, miltä heidän ihannekaupunkinsa näyttää, tuntuu ja kuulostaa, pääsee lähemmäksi nuorille tärkeitä arvoja ja valintoja. Suunnittelemalla kaupunkia yhdessä nuorten kanssa, kuuluu nuorten ääni aidosti kaupungissa. Viidennessä luvussa listaamme vinkkejä, joita olemme nuorten kanssa työskentelyyn muotoilleet sekä tämän projektin että aiempien Safari-hankkeiden myötä.

Kaupunkisuunnittelun Safarin työpajoissa osallistujilta tuli paljon kaupunkielämään liittyviä ideoita, kehitysehdotuksia ja ajatuksia, jotka eivät ehkä suoraan ole kaupunkisuunnitteluviraston tontilla: mukana on siis paljon teemoja jotka kuuluvat esimerkiksi HSL:n tai Rakennusviraston vaikutuspiiriin. Nuoret lähestyvät kaupunkia holistisesti, virastojen välisiä rajoja tuntematta. Tarkoituksena oli kerätä nuorilta mahdollisimman laajasti ja luovasti heidän elämäänsä ja kaupunkiin liittyviä ongelmakohtia, ideoita ja ratkaisuja, ja siihen virastojen tehtäviin perustuva tiukka rajaus käytännön työssä olisi ollut liian jäykkä. Pyrimme samalla aktivoimaan nuoria seuraamaan kaupunkiin liittyviä asioita ja osallistumaan sen kehittämiseen aktiivisesti.

Kun tutkimuksessa puhutaan nuorista, tarkoitetaan sillä pääasiassa työpajoihin osallistuneita nuoria ja heidän mielipiteitään. Toisaalta monet teemat ja mielipiteet toistuivat eri puolilla asuvien ja koulua käyvien nuorten pohdintoissa, joten joiltakin osin voi tehdä varovaisia yleistyksiä koskien nuoria laajempaan ryhmään. Yksi selvityksen tulosten yleistettävyyteen vaikuttava seikka on, että osallistuneet nuoret olivat kaikki lukiolaisia, eivätkä esimerkiksi ammattikoulussa tai ilman toisen asteen koulutuspaikkaa.

Tässä selvityksessä ei ole numeerista dataa vaan laadullista tulkintaa. Tämän raportin taustalla olevat työpajat järjestettiin helsinkiläisissä lukioiden ja Kaupunkisuunnitteluviraston Laiturilla alkuvuodesta 2014. Niihin osallistui yhteensä noin 200 nuorta. Lisää menetelmistä ja toteutuksesta voit lukea raportin lopusta. Toivottavasti saat tekstistä paljon ajatuksia ja apua työhösi!

2. Millaisia helsinkiläiset nuoret ovat tänään

Vuonna 2014 ”nuoret” ovat hajanainen ryhmä. Samassa ryhmässä opiskelijoita voi olla taustaltaan ja arvoiltaan erilaisempia nuoria kuin koskaan ennen, periaatteessa heitä ei yhdistä muu kuin nuori ikä. Nuorten käsitykseen omasta tulevaisuudestaan, unelmistaan ja peloistaan vaikuttavat sekä vanhempien esimerkki kodin elämäntyylistä että media, viihde, kaverit ja koulusta opittu. Samalla nuoria kuitenkin yhdistävät tietynlaiset erityiskysymykset: nuorten elämään vaikuttavat monet sellaiset asiat, jotka unohtuvat, kun ihminen aikuistuu. Kaupunkilaisuuden näkökulmasta näitä kysymyksiä on esimerkiksi se, että nuorilla on yleensä aikuisia vähemmän rahaa käytössään. Raha vaikuttaa ajankäyttöön paljon. Lisäksi liikkumiseen omalla autolla ei ole mahdollisuutta, ikärajallisiin paikkoihin ei pääse eikä omaa asuinpaikkaa voi valita. Kavereilla sekä harrastuksilla on suuri vaikutus siihen miten ja missä päin kaupunkia vietetään aikaa.

Kysymykset konkretisoituvat kaupunkisuunnitteluun liittyvissä toiveissa niin, että nuorten elämään erityisen paljon vaikuttavat joukkoliikenteen hinta, vapaan ”hengailutilan” puute, harrastusmahdollisuuksien puute sekä kaupungin poikittaisliikenne. Jos vaikka oma erityislukio sijaitsee aivan toisella puolella kaupunkia, voivat koulumatkat venyä pitkiksi. ”Itä-Helsingistä Länsi-Helsinkiin kestää yhtä kauan kuin Itä-Helsingistä Keravalle!”, huomioi viimeiseen viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori. Tätä selvitystä tehdessä näitä asioita on pyritty kuuntelemaan erityisen tarkasti. Jos vuoden 2050 kaupunki olisi hyvä tämän päivän nuorille, se voi olla sitä myös tulevaisuuden nuorille.

Oman asuinalueen lisäksi Helsingissä nuorille saattoi olla tuttua vain keskusta. Ennakkoluulot vaikuttavat nuorten kaupunkikokemukseen ja siihen, miten he suhtautuvat eri alueisiin. Esimerkiksi Kontulaa ja Malmia pidettiin pelottavina paikkoina, vaikka todellisuudessa moni ei ollut niissä edes käynyt. ”Kontulasta oon kuullu, että on köyhää”, Viikin normaalikoulussa opiskeleva lukiolainen totesi. Vaikka Malmista puhuttiin pelottavana paikkana, Malmilla asuva viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori kertoi, ”Kun mä muutin tänne, mä sain apua aina kun pyysin. Ei kukaan täällä käy sun kimppeun”. Asuin- ja koulupaikka siis vaikuttavat nuorten kokemukseen kaupungista merkittävästi. Esimerkiksi Itäkeskuksen lukiossa Itä-Helsinkiä ei koettu niin turvattomana tai pelottavana alueena kuin muiden alueiden kouluissa.

Diginatiivit kauppakeskushengajat

Kun pohdimme kaupunkisuunnittelun ongelmia tai oman kaupunkielämän haasteita, nuorten oli helppo keksiä teknologia-vetoisia ratkaisuja. ”HSL-apilla vois tietää et onko juna myöhässä ja se hälyttäis, kun pitäis lähtee kotoo”, ideoi yksi liikenteeseen keskittyneen työpajan osallistuja.

”HSL-apilla vois tietää et onko juna myöhässä ja se hälyttäis, kun pitäis lähtee kotoo”,

Nuoret elävät jo älykkäässä kaupungissa ja käyttävät mobiililaitteita jatkuvasti. Verkko tulee tulevaisuudessa olemaan vahvemmin ja vahvemmin osa kaupunkien infraa: kyborgikaupungit tulevat olemaan näille nuorille aikuisina itsestäänselvyys, ja se avaa kaikille julkisille toimijoille uusia mahdollisuuksia osallistaa kaupunkilaisia. Diginatiivius ei suoraan tee kenestäkään osallistuvaa kaupunkilaista, vaan nuoret tarvitsevat tähän myös ohjausta ja kannustusta.

Informaatioajan kasvatteina viestintä – tai sen puute ja heikkous – olivat myös näiden nuorten kaupunkikokemuksen ongelmien taustalla. ”Tapahtumista ei oo mitään hyötyä, jos kukaan ei tiedä niistä”, eräs osallistuja summasi Malmi-teemaisessa viikonlopputyöpajassa. Nuoret haluavat ympäristöstään käytännöllistä ja ajankohtaista tietoa: he haluavat tietää rakennusten toiminnoista sekä saada tietoa reiteistä ympäristössä. Nuorten oli helppo hahmottaa mahdollisuus jopa interaktiivisuuteen kaupunkiympäristön kanssa.

Ajankohtaisen tiedon lisäksi nuoret haluavat tietää ympärillään olevien rakennusten historiasta ja tarinoista. Nuoret arvostavat kerronnallisuutta ja tarinallisuutta kaupunkitilassa, tästä osoituksena voidaan pitää esimerkiksi kiinnostusta paikkojen nimiin ja nimeämiseen tai vaikka kulkureittien innovatiivisten merkintöjen ideoimiseen. ”Nimet kertoo siitä, mistä me tullaan – hyvä nimi auttaa suhtautumaan paikkoihin arvostavammin”, kuvaili yksi työpajan osallistuja. Historiallisia alueita Helsingissä arvostettiin, ja nuoret halusivat säilyttää kaupungin menneisyyttä osana nykyaikaa.

Nykynuoret ovat kasvaneet kaupallisuuden keskellä. Yksi suuri nuorten kaupunkikokemukseen ja arkeen vaikuttava asia ovat yksityiset yritykset – sekä kansainväliset ketjut että kortteliliikkeet. Kuvataidelukion työpajassa keskusteltaessa yksi osallistuja ehdotti kaupunkisuunnitteluun liittyväksi uutiseksi Burger Kingin tuloa Rautatieasemalle, ja monet kertovat viettävänsä eniten aikaa keskustan kaupoissa ja kahviloissa. Ulkomaanmatkoilta monelle ovat jääneet mieleen pienet leipomot ja muut hyvin paikalliset palvelut. Kaupallinen tila ja kokemus siitä on nivoutunut osaksi kauppakeskuksissa aikaa viettäneiden nuorten kaupunkikokemusta vahvasti.

Selvitystä tehdessämme tapasimme hienoja, empaattisia ja fiksuja nuoria. Lähes kaikki olivat kohteliaita ja kiinnostuneita. Kannustettuina he keksivät upeita ideoita, joten heitä kannattaa tosiaankin kuunnella. Nuoria ei kannata nähdä ongelmana, koska silloin heistä myös todennäköisesti tulee sellainen, vaan kannustaa heitä käyttämään, kehittämään ja muokkaamaan kaupunkia.

3. Selvityksessä esiin nousseita nuorten arvoja

Arvoihin ja käsityksiin kaupungista vaikuttaa nuoren kohdalla muiden asioiden ohella myös se missä päin Helsinkiä hän asuu ja käy koulua. Vaikka Helsingin alueelliset elintaso- ja kulttuurierot ovat maailman mittakaavassa pieniä, ne eivät voi olla vaikuttamatta nuoriin. Nuoret myös ilmaisevat mielipiteensä usein suoraan ja rehellisesti, vaikka se ei aina olisikaan aivan korrekti.

Työpajoissa mukana olleet nuoret olivat ympäri Helsinkiä, osa myös muualta pääkaupunkiseudulta. Oma kotialue ja koulun alue näkyivät vastauksissa. Esimerkiksi Lauttasaaren yhteiskoulussa Lauttasaaren aluetta pidettiin erityisen onnistuneena ja rauhallisena, Viikin normaalikoulussa taas Viikkiä. Eroavaisuuksista huolimatta nuorten vastauksissa toistuivat myös samat teemat. Nuoret pitivät hyvässä kaupungissa ja asuinalueessa tärkeänä rauhallisuutta ja turvallisuutta. Nämä arvot nousivat esiin kyselyssä lempipaikkoja sekä asumiseen liittyviä kysymyksiä. Urbanit alueet kuten Kallio (Kalliolla viitattiin yleisesti itäisen kantakaupungin alueeseen) kiinnostivat, mutta myös pelottivat monia. Torkkelinmäellä sijaitsevan Helsingin kuvataidelukion työpajassa kuultiin lähialueesta muun muassa nämä kommentit: "Mä haluaisin asua Kalliossa," "Kallio on tosi pelottava yöllä, kun ei oo muita kun jotain epämäärästä väkee." ja "Emmä kasvattais lapsia Hesarilla tai Vaasankadulla."

Varsinkin koulutyöpajoissa korostui nuorten toive turvallisesta kaupungista. "Joku rauhallinen mesta," Itäkeskuksen lukiossa opiskeleva nuori vastasi kun häneltä kysyttiin, missä hän haluaisi asua. Nuorten mielestä toimivalla kaupunkisuunnittelulla voitaisiin vähentää pelon tunnetta vähentämällä pimeitä kulkimia, nurkkauksia ja puistoja, jotka nuoret kokevat arveluttavina ja uhkaavina paikkoina. Malminkartanossa pidetyssä työpajassa lähes kaikki osallistujat alkoivat suunnitella turvattomana pitämäänsä asemanseutua uusiksi, kun he saivat tilaisuuden muuttaa minkä tahansa alueen Helsingissä. Myös keskustaa pidettiin turvattomana alueena siitäkin huolimatta, että suuri osa nuorista viettää siellä suhteellisen paljon aikaa. Keskusta ja muu kantakaupunki sekä kiehtovat että pelottavat nuoria.

"Emmä kasvattais lapsia Hesarilla tai Vaasankadulla."

Viheralueet ja helsinkiläinen luonto olivat suurimmalle osalle osallistujista tärkeitä ja merkittäviä. Kun koulutyöpajoissa selvitettiin alueita, joissa osallistujilla on "hyvä olla" tai jossa on kaunista, monet osallistujat ympäri Helsinkiä mainitsivat luonnonläheisiä alueita kuten Viikki, Uutela tai Lammassaari. Myös kantakaupungissa kaupunkikuvaan toivottiin usein vihreää.

Yhteisöllisyys ja hyvä arki ovat nuorille tärkeitä, mutta lisäksi kaivataan elämyksellisyyttä sekä kaupunkilaisten kohtaamisia. He haluavat, että tavallinen arki tarjoaa mahdollisuuden kaupunkilaisten toiminnallisuuteen ja vuorovaikutukseen. "Bussiterminaalista vois hypätä benjihypyn alas," viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori ehdotti. He kokevat, että hauska, toiminnallinen ja spontaaneihin kohtaamisiin kannustava kaupunki on toimiva ja onnistunut.

Lähtökohtaisesti nuoret eivät juurikaan kyseenalaistaneet kaupungin jakautumista erilaisiin alueisiin, mutta eriarvoisuutta pidettiin ongelmana. "Mun mielestä Helsingin suurin ongelma on alueelliset hienouserot esimerkiksi Käpylä vs. Itis," Viikin normaalikoulun työpajan osallistuja kommentoi. Eriarvoisuutta koettiin sekä köyhillä että rikkailla alueilla. Joissakin työpajoissa sosiaaliset ongelmat haluttiin ratkoa provokatiivisillakin eristämistoimilla, tosin tämä saattoi pikemminkin kieliä asenteesta monimutkaiseen ongelmaan, jonka ratkaisemiseen turhautuu helposti, kuin todellisista asenteista. Esimerkiksi vanhusten nuoret ajattelevat lähinnä viihtyvän keskenään. "Tarvittaisiin sellainen onnellinen kaupunginosa vain vanhuksille, jossa olis palvelut lähellä," ehdotti yksi ryhmä työpajassa. Kysyttäessä, eivätkö ryhmäläiset haluaisi asua vanhusten kanssa samassa onnellisessa kaupungissa, he vastasivat: "Miksi ei, mutta tuskin vanukset muita sinne kaipaisi."

Alueiden kansainvälisyys koettiin sekä positiivisena ja elävöittävä asiana – Siilitie-aiheisessa viikonlopputyöpajassa alueelle ideoitiin monikulttuurista keskusta – että hetkittäin myös negatiivisena ilmiönä, joka kuului "ghettoutumiseen" ja hetkittäin aiheesta kuuli provokatiivisiakin kommentteja. Nuorten mielestä kansainvälisyys on kuitenkin olennainen osa helsinkiläistä kaupunkikuvaa.

Nuorille on luontevaa ottaa ajattelussaan huomioon maailmaa muokkaavat megatrendit, kuten ikääntyminen, siirtolaisuus ja ilmastonmuutos. Vaikka esimerkiksi autoilulla on vieläkin tärkeä asema nuorten unelmaelämäntyyliissä, jonkinlaisten kompromissien tekeminen tuli melkein itsestään. "Ehkä mä voin olla edistämättä ilmastonmuutosta ja voin olla menemättä autolla", summasi yksi Kuvataidelukion työpajan osallistujista. Helsinkiä tarkastellessa lukiolaisten oli helppo hahmottaa, että asukasluvun suureneminen saattaa aiheuttaa muutoksia monille alueille kaupungissa: autojen ja omakotitalojen pihojen pitää viedä jatkossa vähemmän tilaa.

Viikonlopputyöpajoissa nuoret intoutuivat myös pohtimaan, miten kaupunkien sosiaalinen elämä muuttuisi tiivistymisen myötä. Maailman suurista ongelmista esimerkiksi ilmastonmuutosta voidaan pitää jonkilaisena sukupolvikokemuksena, niin moni ryhmä ryhtyi oma-aloitteisesti pohtimaan unelmakaupunkia rakentaessaan myös kaupungin omaa energiantuotantoa ja kulutusta.

Samalla kuitenkin "perinteinen suomalainen elämäntyyli" isoine taloineen ja autoineen oli monen haaveissa. Elintapojen diversiteetti oli nuorille tärkeää, esimerkiksi pakilalaisia autoilijoita ymmärrettiin, vaikka heidän tapansa toimia ei pidettykään kestäväinä.

Työpajoissa kaupunkia pidettiin kompromissien tilana. Nuorten oli helppo mieltää kaupunki yhteisönä, johon kuulumisen vaatii yhteisten tavoitteiden asettamista ja sääntöjen noudattamista. Oman toiminnan vaikutus muuhun kaupunkiin oli helppo ymmärtää, mutta nuoret olivat sitä mieltä, että pelkästään omasta halustaan he eivät toimi kaupungin ja laajemminkin maailman kannalta järkevästi, vaan yksilöiden toimintaa täytyy ohjata ja jopa rajoittaa yhteisen hyvän nimissä. Työpajasarjan aikana osallistetut nuoret hyväksyivät siis ylhäältä alas tulevat rajoitukset yhteisen hyvän nimissä – rajoituksia tulisi kuitenkin suunnitella niin, että ne tekisivät elämästä hauskeempaa eivätkä tylsempää.

Kaiken kaikkiaan nuoret arvostavat toimivaa ja turvallista kaupunkia, jonka mittakaava on ihmisen kokoinen. Helsingin sitoutuminen esimerkiksi ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun nähtiin järkevänä ja jopa tärkeänä. Ytimeltään yleiskaavan visio siis lienee lähellä nuorten arvoja ja asenteita.

4. Miten nuoret kokevat Helsingin ja mitä he toivovat tulevaisuuden Helsingiltä?

Ihmiset ja kaupunki

“Riippukeinupuistoja, iltanuotioita ja maksuttomia julkisia tiloja” – Kohtaamisia ja yhdessäoloa Helsingissä

Nuorten mielestä on tärkeää, että kaupunkisuunnittelussa huomioidaan ennen kaikkea ihmiset. Kun nuoret pohtivat tulevaisuuden Helsinkiä, he ajattelevat Helsinkiä nimenomaan kaupunkilaisten tarpeiden ja toiveiden kautta. Sen sijaan, että he kysyvät mitä Helsinki tarvitsee, heidän ajatuksensa lähtee siitä, että mitä helsinkiläiset tarvitsevat arjessaan. Nuoret toivovat, että tulevaisuuden kaupunkia rakennetaan ihmisten avulla ja ehdoilla. Vaikka yleiskaavan visiossa kaupunkisuunnittelu lähtee monilta osin ihmisistä, nuorten pohdintoissa ihmislähtöisyys korostuu ehkä vieläkin vahvemmin. He näkevät Helsingin pääasiassa ihmisten kaupunkina, ei niinkään elinkeinoelämän keskuksena tai osana eurooppalaista kaupunkiverkostoa.

Esimerkiksi Malmilla nuoret ihmettelivät, miksei ihmisiä ole otettu ympäristössä huomioon. “Pekarraitti on kiva, mutta miksi täällä ei ole kävelijöille mitään pysähdyspaikkoja, kuten kahviloita”, yksi osallistuja kommentoi. Nuorten mukaan kaupungin ja sen asukkaiden suhde tiivistyy panostamalla yksityiskohtiin. “Tulee tunne, että kaupunki välittää ihmisistä, kun arkeen järjestetään pieniä juttuja, kuten keinuja bussipysäkeille”, toisessa viikonlopputyöpajassa pohdittiin.

Nuoret kokevat, että Helsingin puistot, kadut ja torit on tehty lähinnä läpikulkua varten, ei kohtaamisia, oleilua tai yhteistä tekemistä ajatellen. Työpajoihin osallistuneet nuoret lisäsivät Helsinkiin “Riippukeinupuistoja, iltanuotioita muistuttavia valoja ja maksuttomia julkisia tiloja” ihmisiä varten. “Ei viimeiseen asti suunniteltuja tiloja, joilla on valmis funktio, vaan kaupungin kaavat ja suunnitelmat värityskirjoja ja kaupunkilaiset värittävät sen”, luki viikonlopputyöpajaan osallistuneiden nuorten muistiinpanoissa. Nuoret haluavat olla vuorovaikutuksessa kaupunkinsa kanssa.

He toivovat, että tulevaisuuden Helsinki antaa ihmisille mahdollisuuden pysähtyä, olla ja elää. Monille alueille toivottiin yksinkertaisesti lisää penkkejä, joille istuutua ja joilla viettää aikaa. Nuorten ajatuksissa tulevaisuuden kiireiset helsinkiläiset eivät kulje pelkästään työn ja kodin väliä, vaan he pysähtyvät lukemaan kirjaa riippukeinupuistoon tai juttelevat tuttuun ja tuntemattomien kanssa nuotiolla. Nuorten kokemuksen mukaan tällä hetkellä Helsingistä puuttuu spontaaneihin kohtaamisiin, vuorovaikutteiseen harrastamiseen ja ihmisten kokoontumiseen

kannustavia tiloja. Portaat, puistot, katutapahtumat ja avoimet maksuttomat tilat mahdollistavat nuorten mielestä kohtaamiset ja yhteisen tekemisen paremmin, kuin valmiiksi rakennetut toiminnalliset harrastustilat, joita niitäkin toki tarvitaan. Huomion arvoista lienee myös, että nuorten harrastusmuodot ja tarpeet vaihtelevat nopeasti, joten liian pitkälle johonkin tiettyyn toimintoon rajattu tila ei aina palvele nuorten tarpeita kovinkaan hyvin. Nuorten pohdintoissa tilat, puistot ja torit ovat muunneltavissa erilaisten tarpeiden ja eri vuodenaikojen mukaan.

Helsingin väkiluvun suurentuminen ja asutuskannan tiivistyminen sekä ekologinen asuminen pienissä asunnoissa nähtiin yhteisöllisyyttä ja yhdessäoloa mahdollistavina asioina. Nuoret kokivat hyvänä sen, että helsinkiläiset jopa pakotettaisiin tapamaan ja jakamaan. “Yhteistiloilla vähennetään tarvetta oman tilan hamstraamiseen, jokainen ei tarvitse omaa isoa olohuonetta”, viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori totesi.

“Onnistunut paikka palvelee montaa tarvetta” – Helsinkiläisten palvelut ja kaupunginosakeskukset

Osa nuorista näkee, että toimivassa kaupungissa on keskusta, jonne kaupunkilaisten työpaikat, palvelut ja tapahtumat keskittyvät. “Kauheen moni ei asuis keskustassa”, kolmanteen työpajaan osallistunut nuori ehdotti. Keskustan ulkopuolella sijaitsevat asuinalueet olisi rauhoitettava pelkästään asumiseen.

Suurin osa työpajoihin osallistuneista nuorista kuitenkin haluaa monipuolista urbaania elämää myös kantakaupungin ulkopuolelle. Kun nuoret saivat kehittää alueita paremmiksi, he suunnittelivat muun muassa Malmista, Kontulasta ja Pasilasta kaupunkikeskuksia, joiden palvelutarjonta olisi yhtä kattava kuin kantakaupungissa. Yhden nuoren sanoin, “Onnistunut paikka palvelee montaa tarvetta”, eli samalta alueelta löytyy asutusta, työpaikkoja, harrastusmahdollisuuksia ja palveluita niin lapsiperheille kuin vanhuksillekin. “Onnistunut paikka on sellainen, missä ihmiset on tyytyväisiä, sellanen missä on palveluita, duunii ja koului”, medialukiossa pohdittiin. Kun nuoret pohtivat onnistuneen kaupungin elementtejä, monipuoliset palvelut olivat aina keskeisessä roolissa.

Nuorten jalkautuessa Pakilaan toisessa viikonlopputyöpajassa he totesivat, että “Pakila tarttis jotain uutta ja erilaista”. Nuorten mielestä perinteiset “nukkumalähiöt”, joista lähdetään autolla keskustaan, harrastuksiin tai supermarketeihin eivät sovi tulevaisuuden Helsinkiin, vaan palveluita, harrastuksia ja tapahtumia pitäisi löytyä niiltä alueilta, missä ihmiset asuvat. Helsingin jakaminen erillisiin asumisen, työpaikkojen ja kaupallisten palveluiden alueisiin on nuorten mielestä vanhanaikaista.

Kun työpajoihin osallistuneille kerrottiin Helsingin väkiluvun tuomista muutoksista ja selitettiin ajatusta metropolialueen keskuksista, he heittäytyivät mielellään pohtimaan nimenomaan omaleimaisia ja kutsuvia keskuksia esimerkiksi Siilitielle ja Malmille. Keskuksiin kuuluisivat laajennetut päivittäiset palvelut, jotta kaupungin keskustaan olisi vähemmän asiaa, mutta myös erilaiset kohtaamispaikat, kuten yleiset saunat. Tällä hetkellä nuoret kokevat, että Helsingin palvelutarjonta ja toiminnallisuus on liiaksi keskittynyt kantakaupunkiin. Osa nuorista kehittelikin jopa täysin omavaraisia kaupunginosia, joiden asukkaille kanta-kaupungin keskustan merkitys olisi lähes olematon.

Nuoret kertovat viettävänsä paljon aikaa keskusta-alueella ja käyttävänsä keskustan palveluita usein. Kantakaupunki ja keskusta ovat nuorten mielestä onnistuneita ja toimivia alueita palveluiden suhteen, ja he toivoivat samanlaista keskustakulttuuria eri puolille Helsinkiä. Moni nuori viettäisi mieluusti aikaa omalla asuinalueellaan, jos siellä olisi enemmän palveluita ja toimintoja. Osa nuorista koki, että keskustaan on pakko mennä, koska kantakaupungin ulkopuolella ei ole samanlaisia kaupunkielämän mahdollisuuksia. Nuoret uskoivat, että kaupunkikeskusten kehittäminen ja omaleimaisuus voivat edesauttaa myös alueen positiivisen maineen tai imagon rakentamisessa.

Nuorten mielestä kaupunginosan identiteetti saa näkyä ympäristössä. Alueiden asukkaita yhdistää kaupunginosaylpeys, sijaitsevat alue sitten Itä-, Länsi- tai Pohjois-Helsingissä. Niin Malmille kuin Pakilaankin kaivattiin kaupunginosan erityispiirrettä tai maamerkkejä, jotka houkuttelisivat alueelle niin muita helsinkiläisiä kuin turistejakin. "Muualtakin vois tulla porukkaa Malmille", Malmityöpajaan osallistuneet nuoret toivoivat. Kauppakeskukset ja palvelut ovat nuorille tärkeitä, mutta heidän mukaansa kaupunginosakeskukset voivat profiloitua muutenkin kuin kaupallisiksi keskuksiksi. Siilitien alueelle voisi rakentaa monikulttuurisen keskuksen ja Malmi olisi tunnettu kulttuuritarjonnastaan.

Usean nuoren unelmakaupungissa kaupalliset palvelut oli pääasiassa sijoitettu ostoskeskuksiin, mutta moni oli myös sitä mieltä, ne voisivat olla ihmisten tasolla, kävelykatujen varsilla. Moni nuori kaipaakin Helsinkiin vilkkaita kävely- ja kauppakatuja, joiden varsilla ihmiset tekevät ostoksiaan, käyvät kahviloissa ja tapaavat toisiaan. "Kauppakatu tuntuu kivemmalta kun ostoskeskus," viimeiseen työpajaan osallistunut nuori kertoi, kun hän pohti, miten palvelut tulisi sijoittaa. Vaikka nuoret viettävät paljon aikaa kaupallisissa tiloissa ja he arvostavat kaupallisten palveluiden läheisyyttä, he haaveilevat, että kaupunkiympäristössä näkyy myös erilaisia kaupunkitapahtumia ja kulttuuritoimintaa. Katujuhlat, markkinat, konsertit ja talkoot ovat nuorten visioissa osa helsinkiläistä arkea niin keskustassa kuin muuallakin.

Työpajojen perusteella nuoret toivovat, että kaupungin palvelut olisivat enemmän läsnä ja ihmisten tasolla talojen kivijaloissa ja katujen varsilla. Sen sijaan, että kantakaupungin ulkopuolelle rakennetaan isoja ostoskeskuksia, nuoret haluavat nähdä urbaania, kantakaupunkimaista elämää eri puolilla Helsinkiä. "Se ois samanlainen kuin Aleksanterinkatu, et kaikki ihmiset tulisi sinne," viimeiseen työpajaan osallistunut nuori luonnehti Mäkelänkadun kaupunkibulevardia tulevaisuudessa.

Nuorten mielestä palvelut saavat olla myös hauskoja ja oivaltavia. Kun nuoret listasivat onnistuneen kaupungin ominaisuuksia, esiin nousi tärkeitä peruspalveluita, kuten kouluja, terveyskeskuksia ja ruokakauppoja, mutta myös hauskaa vapaa-ajan toimintaa, kuten elokuvateattereita, riippukeinupuistoja, jättimäisiä pompulinnoja ja kioskeja, joista voi vuokrata piknikkoreja, vilttejä tai suksia.

"Mä oon aina halunnu asua omakotitalossa" – Asuminen ja rakentaminen Helsingissä

Tulevaisuutta ajatellessaan nuoret haaveilevat suurin piirtein kahdenlaisista asuinalueista: kantakaupunkiasumisesta lähellä kaikkia palveluita sekä asumisesta luonnonläheisellä alueella, johon olisi hyvät kulkuyhteydet. Vaikka osallistujat ymmärsivät, että tulevaisuuden kestävä asuminen Helsingissä on pääasiassa tiivistä kerrostaloasumista, myös muualla kuin kantakaupungissa, moni ei kuitenkaan itse halunnut asua niin. "Mielelläni asuisin puutalossa, niitä vois olla täällä enemmänkin", Malmityöpajaan osallistunut nuori kertoi. "Mä oon aina halunnu asua omakotitalossa," medialukiolainen totesi. Moni koki, että asuminen Espoossa, rauhallisella omakotitaloalueella olisi unelma-asumista.

Nuoret ymmärtävät minkälaisia haasteita esimerkiksi väestönkasvu tuo helsinkiläiselle asumiselle. Kun he pohtivat helsinkiläistä rakentamista ja asumista kaupungin tulevaisuuden haasteiden näkökulmasta, he halusivat kehittää asuinalueita tiiviimmäksi ja suosivat kerrostaloja, koska se on nuorten mielestä kestävä, ekologista ja yhteisöllistä. Unelmakaupungeissa kerrostalojen räystäskorkeus ei ollut viittä kerrosta korkeampi, mutta myös pilvenpiirtäjiin kaupungissa suhtauduttiin varovaisen positiivisesti.

Nuorten mielestä Helsingin rakennuskanta saa olla tulevaisuudessa vaihtelevaa. Esimerkiksi Pakila-viikonloppuun osallistuneet nuoret olivat sitä mieltä, että vanhat persoonalliset puutalot tulisi säilyttää, mutta asumista voisi tiivistää rakentamalla jo olemassa olevien talojen tonteille uusia taloja ja asuntoja. Siilitiellä vierailtaessa nuoret olivat yhtä mieltä siitä, että vaikka rakennuskantaa tiivistettäisiin ympärillä, ravintola Siilinpesä pitää ehdottomasti säilyttää. Rakennuskannan pitää myös olla hauskaa ja värikästä.

Persoonalliset yksityiskohdat rakennuksissa kertovat talojen asukkaiden tarinaa. Nuoret kuitenkin toivoivat, että rakentamisen yhteydessä katsottaisiin myös kokonaisuutta, ja uusi rakennuskanta sopisi persoonallisuudessaankin vanhaan. Nuoret toivovat, että asuinalueet näyttävät ihmisen silmään ”tasapainoisilta” ja ”harmonisilta”.

Nuoret panostaisivat tulevaisuuden rakentamisessa energiatehokkuuteen ja kestäviin ratkaisuihin. Muun muassa aurinkopaneelit, kattopuutarhat ja sähkövalaistuksen korvaavat kiiltomadot kuuluvat nuorten mielestä tulevaisuuden kestäväään asumiseen. Nuoret tiedostavat, että tulevaisuudessa kaikki helsinkiläiset eivät voi asua valtavasti energiaa kuluttavissa omakotitaloissa, joissa on suuret tontit. Heidän mielestään tulevaisuuden asumisen yhteydessä on mietittävä ekologisuutta ja asumisen ja elämisen hiilijalanjälkeä. Pakila-työpajassa kehiteltiin erityisen energiatehokkaita taloja, jotka tuottaisivat ja säästäisivät energiaa.

Vaikka nuoret tiedostavat tulevaisuuden haasteet, heidän on vaikea kuvitella itsensä asumaan tiiviille kerrostaloalueilla. Nuorten visiot tulevaisuuden asumisen suhteen näyttävät samanlaisina kuin yleiskaavan visiossa, eli he toivovat Helsinkiin tiivistä, kestäväää ja energiatehokasta asumista. Omalla kohdallaan he kuitenkin haaveilevat omakotitaloasumisesta ja isoista pihoista. Myös esimerkiksi erityisen energiatehokkaat talot nähtiin ylellisenä asumismuotona, joissa vain varakkaimmilla olisi mahdollisuus asua. Jos nuoret itse saavat päättää asumisestaan, he eivät ehkä valitse kestäviä rakennusratkaisuja ja ekologisia asumismuotoja, vaikka he tiedostavatkin ristiriidan omien valintojensa ja kestävien ratkaisujen välillä.

Moni viikonlopputyöpajoihin osallistunut nuori rakensi nelmakaupunkiinsa eri ryhmille tarkoitettuja alueita. ”Rikkaiden talot” nousivat rannalle ja ”vanhuslaitumella” asuivat eläkeläiset. Kysyttäessä rikkaiden taloista, nuoret totesivat, ettei kaikilla ole varaa asua rannalla. Opiskelijoiden asunnot sijoitettiin rannan sijaan junaradan viereen. Nuoret kokevat, että asumisen suhteen kaupungissa on alueita, jotka ovat arvokkaampia kuin toiset. He eivät kyseenalaistaneet asumisen sosiaalista jaottelua, koska se on heille itsestäänselvyys. Nuoret ovat myös sisäistäneet ajatuksen eri asumistyyppihin jaetuista alueista, joten suuri osa nuorista rakensi nelmakaupunkieihinsä erilliset alueet omakotitaloille, kerrostaloille ja rivitaloille. Nuoret kokevat kaupungin omien asuinalueidensa kautta, jotka ovat usein eritelty eri asumistyyppien mukaan.

Toisaalta osa nuorista näki, että tulevaisuuden Helsinkiä on mahdollista rakentaa ilman kaupunginosien tai alueiden sosiaalista jaottelua tai muuta ryhmittelyä. ”Siellä asuis kaikenlaisii ihmisiä, ei oo välii onko rikas vai köyhä, ja nuoret ja vanhat sulassa sovussa”, medialukiolainen ideoi, kun tehtävänä oli kehittää Kontulaa. Työpajoissa usein esiin tullut ajatus vanhusten ”eristämisestä” omille alueilleenkin perustui lähinnä idealle siitä, että vanhukset haluavat jollain tavalla olla keskenään ja heidän palveluistaan haluttiin erityisesti pitää huolta. Nuoret ymmärsivät, että päämäärättömästi norkoilevat nuoret saattavat ahdistaa vanhuksia, ja he toivoivat, että mahdollisimman monelle saataisiin mielekästä tekemistä.

Kun nuorilta kysyttiin, missä päin Helsinkiä he haluaisivat tulevaisuudessa asua, moni kertoi haluavansa asua samalla alueella kuin tällä hetkellä. Asuinalueella ei juurikaan ollut väliä, vaan Pohjois-Helsingissä asuvat uskoivat asuvansa siellä kymmenen vuoden kuluttua, samoin kuin Itä-Helsingissä asuvat halusivat jäädä Itä-Helsinkiin. Asuinalueella tärkeämpää nuorille kuitenkin oli, että he asuvat tulevaisuudessa lähellä perhettä, sukulaisia ja ystäviä: ”Vanhana haluan asua lähellä lapsenlapsia”, Itäkeskuksen lukiossa opiskeleva nuori kertoi.

Varsinkaan kantakaupungin ulkopuolella asuvat nuoret eivät halua muuttaa kantakaupunkiin tai keskustaan, vaan he ovat tyytyväisiä nykyiseen asuinpaikkaansa. Osa nuorista myös vaikutti profiloituvan enemmän esimerkiksi malmilaisiksi kuin helsinkiläisiksi. Ne nuoret, jotka haaveilivat asumisesta kantakaupungissa, suunnittelivat sen usein väliaikaiseksi.

Kantakaupungissa haluttiin asua, kun opiskellaan tai kun ei vielä ole lapsia. ”Jos mä asun kymmenen vuoden päästä yksin ni sit haluaisin asua keskustassa mut muuten en”, medialukiolainen nuori kertoi. Suuri osa nuorista tosin viettää vapaa-aikaansa keskustassa, mutta asumisen kannalta sitä ei pidetty ihanteellisena. Nuoret halusivat enemmän kehittää oman asuinalueensa palveluita ja kasvattaa niistä eläviä kaupunkikeskuksia. Toki joukossa oli myös niitä, jotka haaveilivat jopa suurempiin metropoleihin muuttamisesta.

Mielenkiintoista oli, että Käpylä näyttäytyi nuorten pohdinnoissa usein ihanteellisena asuinpaikkana. Alue koettiin rauhalliseksi ja kauniiksi paikaksi, jossa on hyvät kulkuyhteydet ja se sijaitsee lähellä palveluita. Asuinalueen yhteydessä arvostettiin rauhallisuutta ja turvallisuutta. Käpylä-pohdinnoissa toistui ajatus siitä, että alue on vihreä, rauhallinen ja turvallinen ”keidas” keskellä kaupungin vilinää. ”Käpylä on rauhallinen paikka keskellä kaikkea kaupunkia”, Kuvataidelukion nuori perusteli. Nuoret eivät pääosin haaveile suurkaupungin vilinästä ja asumisesta korkeiden talojen kattohuoneistoissa. He arvostavat rauhallisuutta, turvallisuutta ja luonnonläheisyyttä, kuitenkin niin, että kaupungin palvelut ovat helposti saavutettavissa.

Vaikka nuoret eivät pääsääntöisesti voi itse vaikuttaa siihen, missä he asuvat tai minkälainen asumismuoto heillä on, ovat he yleensä tyytyväisiä tämän hetkiseen tilanteeseen. Koti ja kotiseutu ovat rakkaita. He eivät suuremmin kyseenalaista esimerkiksi oman asumismuotonsa energiatehokkuutta tai oman asuinalueensa asemaa tulevaisuuden Helsingissä. Omaa asumista ei suhteutettu tulevaisuuden asumisen visioihin.

Kuva Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto / Marja Lintula.

“Tuntuu, että kadut on tehty vaan autoja varten” – Liikkuminen Helsingissä

Kun nuoret saivat miettiä onnistuneen kaupungin tärkeimpiä asioita, yhdeksi tärkeimmistä nousivat toimiva joukkoliikenne ja hyvät kulkuyhteydet. Nuorten mielestä hyvät liikenneyhteydet vaikuttavat asumisen ja elämisen kaikilla alueilla. “Hyvä olla on semmonen rauhallinen paikka, missä on hyvät liikenneyhteydet”, totesi yksi lukiolaisista, kun häneltä kysyttiin missä on hyvä olla. Monille myös asuinpaikan valinnassa yksi tärkeimmistä kriteereistä oli nimenomaan alueen liikenneyhteydet.

Suurin osa työpajoihin osallistuneista nuorista käyttää päivittäin jotakin joukkoliikennevälinettä. He kuitenkin kokevat julkisen liikenteen toimivuuden melko ongelmallisena ja puutteellisena, mikä saattaa kannustaa ajokortin ajamiseen ja oman auton hankkimiseen myöhemmässä vaiheessa. Nuorten keskusteluista kävi kuitenkin ilmi, että he käyttäisivät julkista liikennettä mielellään, jos se toimisi paremmin.

Nuorille on tärkeää, että he pääsevät liikkumaan vaivatta ympäri kaupunkia paikasta toiseen. Nuorten ihmisten reitit kaupungissa eroavat koulumatkojen ja kavereiden takia suurimman osan aikuisista matkoista, ja he kokevat, että nyt Helsingissä liikutaan aikuisten ehdoilla. Suurimmalle osalle liikenteen kehittäminen perustuukin omaan liikkumiseen ja sen ongelmakohtiin. Esimerkiksi poikittaisliikenne on monen nuoren mielestä yksi Helsingin suurimmista ongelmista, ja on siksi monien mielestä tärkeä kehityskohde. “Yöllä on melkein mahoton päästä

Helsingistä kotiin, ku mä asun Vantaalla.” Nuoret toivoivat, että Helsingissä pystyisi liikkumaan niin, ettei aina tarvitsisi käydä keskustassa vaihtamassa kulkuvälinettä. “Ois semmonen superspora, joka menis viidessä minuutissa ympäri kaupunkia”, viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori keksi, kun hän pohti toimivaa liikkumista.

Viimeisessä työpajassa nuoret kertoivat, että metro on heistä erityisen toimiva ja kätevä liikkumismuoto. Jos viikonlopputyöpajan nuoret saivat päättää, he rakentaisivat metroverkon ulottumaan laajalle Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle. “Miten siistii ois saada metro Käpylään”, viimeisessä työpajassa ollut nuori haaveili. Metro oli nuorista myös ekologisempi ja turvallisempi kuin bussit, “Mä en haluais busseja, koska ne saastuttaa”, kuvataidelukiolainen totesi. Osa nuorista kannatti metroja myös siksi, että liikenne siirtyisi maan alle, jolloin kävelijöille ja pyöräilijöille jäisi enemmän tilaa. “Julkinen liikenne ois piilossa, eikä sit ois ruuhkia”, viimeisen viikonlopputyöpajan osallistuja keksi, kun mietittiin ihanteellista liikkumista.

Myös julkisen liikenteen lippujen hinnat puhuttivat nuoria niin kouluissa kuin viikonloppuinakin. “Jos lipun hinta ois pienempi ni usempi kulkis julkisilla”, viimeisessä työpajassa pohdittiin. Nuorten mielestä halvempi julkinen liikenne kannustaisi luopumaan omasta autosta. “Ne, joilla ei oo ajokorttia tai autoa vois saada ilmasen matkakortin”, yksi nuorista keksi. Halvempi hinta myös rohkaisisi ostamaan lipun, jolloin liputta matkustaminen vähenisi. Liputta matkustamiseen suhtauduttiin kuitenkin lähes poikkeuksetta negatiivisesti – yhteisistä säännöistä ja kuluista luistamista ei katsottu hyvällä.

Kaupunkiympäristö

“Riehakkaita aktiviteetteja, jotka tois ihmisiä yhteen” – Toiminnallisuus, tekeminen ja yhteisöllisyys Helsingissä

Työpajoihin osallistuneet nuoret olivat lähes yhtä mieltä siitä, että yksityisautoilua Helsingissä pitäisi vähentää. Kun nuoret tutustuivat viikonlopputyöpajassa Pakilaan, he pohtivat autojen näkymistä kaupunkikuvassa: “Jokaisessa pihassa on auto”, “Tuntuu, että kadut on tehty vaan autoja varten”, osallistujat pohtivat. Nuorten mielestä yksityisautoilu vie tilaa sekä asumiselta että muilta liikkumismuodoilta. Yksityisautoilua ei myöskään pidetty kestäväenä päästöjen ja saasteiden takia.

Ristiriitaista nuorten pohdinnoissa on se, että vaikka yksityisautoilua halutaan vähentää, moni nuori ajattelee omistavansa auton jossakin vaiheessa. Viimeisen työpajan osallistujien mielestä esimerkiksi helsinkiläisillä lapsiperheillä saisi olla tulevaisuudessakin omat autot, koska muuten liikkuminen on turhan vaikeaa. Nuoret ovat ehkä tottuneet perheen omaan autoon ja siihen, että harrastuksiin viedään autolla, joten elämää ilman autoa on vaikea kuvitella. “Ei me nyt vastuteta yksityisautoilua, mutta ois parempi et mentäis julkisilla”, yksi medialukiolainen sanoi. Nuoret tiedostavat yksityisautoilun haitat ja ongelmat, mutta näkevät yksityisautoilun osana helsinkiläistä ja omaa liikkumistaan.

Nuorten mielestä sekä kävelyyn että pyöräilyyn pitäisi kannustaa antamalla enemmän tilaa jalankulkijoille ja rakentamalla lisää ja turvallisempia pyöräteitä. “Autotiet kaupungin ulkopuolelle, jotta kaupungissa kävellään enemmän”, yksi nuorista totesi. “Keskustassa on vaikea pyöräillä kun aina jostakin tulee auto”, toiseen työpajaan osallistunut nuori muistutti. Useammassakin viikonlopputyöpajassa ehdotettiin, että Helsingin keskusta voisi olla ainoastaan jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden käytössä, mutta moni nuori ei uskonut sen olevan Helsingissä mahdollista. Kompromissina yksi osallistujista ehdotti, että “Autot ja pyörät ja kävelijät menis eri tasoilla.”

Nuoret halusivat autottoman keskustan ja autottomia asuinalueita, mutta monen on vaikea uskoa, että autottomuus Helsingissä on mahdollista edes tulevaisuudessa. Pyöräily voisi nuorten mielestä olla vaihtoehto autoilulle, mutta se ei korostunut nuorten keskusteluissa ja pohdinnoissa tämän hetkisenä liikkumismuotona. Moni ei uskalla tulla keskustaan pyörällä, koska heidän mielestään turvalliset pyörätiet puuttuvat. Pyöräilyn esteeksi mainittiin myös se, että nuoret eivät omista pyöriä tai niitä ei osata huoltaa. He kuitenkin suhtautuvat pyöräilyyn myönteisesti, jos pyöräteitä olisi enemmän ja he kokisivat pyöräilyn turvallisemmaksi.

Visiossa painotettiin jalankulkijalähtöisyyttä ja nuoret ajattelivat samoin. He kokivat, että panostamalla kevyen liikenteen väylien rakentamiseen ja niiden turvallisuuteen, voidaan kannustaa ihmisiä liikkumaan enemmän ja käyttämään kaupunkitilaa rohkeammin. Sen sijaan, että ihmiset käyttävät liikkumiseen käytetyn ajan yksin omissa autoissaan, he voisivat rohkaistua juttelemaan tuntemattoman kanssa bussipysäkillä, tai poiketa kaupunkibulevardille kahville. Nuoret näkevät, että panostaminen kävelyteihin ja julkiseen liikenteeseen edesauttaa myös helsinkiläistä yhteisöllisyyttä.

Kun nuoret kehittivät ja rakensivat unelmakaupunkejaan, he toivoivat kaupungeiltaan monipuolista tekemistä, erilaisia tapahtumia ja vapaa-ajan toimintaa. “Puistoja, kauppia, liikuntapaikkoja, vilinää, hulinaa, pulinaa ja pörinää, ihmisiä, elämää, värejä” yksi kolmanteen viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori summasi. Visiossa tulevaisuuden Helsinki näyttäytyi asukkaitaan osallistavana ja tekemiseen ja toimintaan kannustavana kaupunkina. Nuorilla oli samankaltaisia toiveita. Osallistumiseen ja tekemiseen kannustavat paikat, tilat ja palvelut ovat nuorten mielestä onnistuneen kaupungin elementtejä.

Esimerkiksi kaupunkiviljely nousi monessa työpajassa puheeksi, kun nuoret pohtivat sitä, miten kaupunki voisi kannustaa asukkaitaan erilaisiin harrastuksiin ja tekemiseen. Kaupunkiviljely nähtiin sekä hauskana tekemisenä että ekologisena, yhteiskunnallisena toimintana. “Koulun katolla voi olla kattoviljelmiä ja sit niistä tulis kouluruokaa”, kuvataidelukiolaiset ehdottivat. “Ihmiset vois ihan harrastusmielessäkin viljellä omaa viljaansa”, viikonlopputyöpajan osallistuja keksi, kun mietittiin, miten kasvavassa kaupungissa ruoantuotanto voisi olla ekologisempaa.

E erityisen keskeiseksi asiaksi nousi kaupungin ja sen asukkaiden yhteisöllisyys. Nuoret toivovat, että tulevaisuuden kaupungin tilat ja paikat kannustavat yhteisöllisyyteen: “Sellanen paikka, et me pidätyväiset suomalaiset ruvettais olemaan yhdessä”, kolmannen viikonlopputyöpajan osallistuja keksi. “Riehakkaita aktiviteetteja, jotka tois ihmisiä yhteen”, Malmi-työpajassa ehdotettiin. Nuoret eivät halua, että ihmisiä pakotetaan yhteiseen tekemiseen, mutta heidän mielestään ihmiset oppivat tutustumaan ja toimimaan yhdessä, jos siihen annetaan mahdollisuus.

Nuoret kokevat, että siinä missä kaupunkisuunnittelulla voi saada ihmiset sulkeutumaan, sen avulla voi myös rohkaista sosiaaliseen, yhteiskunnalliseen ja koko kaupunkia hyödyttävään ja elävöittävään toimintaan. Kun nuoret pohtivat tulevaisuuden Helsinkiä tekemisen kannalta, he pystyvät ajattelemaan ennakkoluulottomasti ja kehittämään erilaisia tekemisen ja harrastamisen tapoja ilman rajoituksia. Nuoret esimerkiksi kehittivät lasista tehtyjä kaupunkitiloja, joissa ei kävellä ankeissa tunneleissa ja juoda kahvia pimeissä kahviloissa. Se, että ihmiset näkevät toisensa, tukee yhteisöllisyyttä ja elävöittää kaupunkikuvaa. Konkreettisempänä esimerkkinä nuoret toisivat Narinkkatorille mehiläistarhoja, joissa helsinkiläiset saisivat yhdessä tuottaa “kuuluisaa Helsingin hunajaa”.

Nuorten mielestä toiminnallisuus ja tekeminen voivat olla osa kaupunkia siten, että benjihyppy voi korvata hissien tai bussien odottavat ihmiset voivat katsella pysäkillä lyhytelokuvia. Nuoret toivovat, ettei eläminen tapahdu ainoastaan kotona ja omissa pihapiirissä, vaan Helsinki tarjoaisi elämyksiä ja tekemistä, oli kyse sitten koulumatkasta, bussin odottelusta tai ulkona hengailusta.

Erityisen keskeistä nuorille olivat urheilu- ja liikuntapaikat, jotka löytyivät lähes jokaisesta nuorten suunnittelemaasta kaupungista. Liikuntamahdollisuuksia toivottiin niin keskustan ulkopuolelle kuin ydinkeskustaankin. "Helsingin ongelma on liikuntapaikkojen puute keskustassa", kolmannessa viikonlopputyöpajassa huomattiin. Tärkeää oli, että liikkuminen ja harrastaminen olisi ilmaista. Nuorten mielestä urheilua ja liikuntaa ei tarvitse eristää omiin tiloihinsa, vaan esimerkiksi Narinkkatorilla voisi olla juoksurata ja Kampin ostoskeskuksen seinällä voisi harrastaa seinäkiipeilyä. Nuorille kaupunki on paikka, jossa harrastetaan liikuntaa ja urheillaan. Nuoret kokevat, että harrastuksille täytyy varata kaupungissa tilaa, sen sijaan, että harrastus- ja liikuntamahdollisuudet siirretään ja suljetaan "piiloon" kaukana oleviin halleihin.

Nuoret haluavat toimivan, mutta hauskan ja toiminnallisen kaupungin. Ihmisten harrastukset ja toiminta saavat ja pitääkin näkyä kaupungin elämässä. Oli kyse sitten, urheilusta, kaupunkiviljelystä tai mehiläisten hoidosta, nuorten mielestä kaupunki voisi tarjota puitteet tekemiselle ja harrastamiselle. Nuoret ja visio ovat yhtä mieltä siitä, että toiminnallisuus ja osallistuminen ovat sekä kaupungin että kaupunkilaisten etu. Tästä esimerkkinä voi olla esimerkiksi uusi liikenneväline, jota eräässä viikonlopputyöpajassa kehiteltiin: kaupungissa pääsisi ympäriinsä korkeuksissa kulkevalla köysiratapyörällä. Siinä yhdistyivät sekä terveellinen liikunta, ympäristöystävällisyys ja hauskuus.

Yleiskaavan visiossa todetaan, että "tulevaisuudessa menestyvät parhaiten hauskat kaupungit, joissa eläminen on mukavaa, arki sujuvaa ja mahdollisuuksien kirjo jatkuvasti laajentuva". Nuorille hauskuus näyttäytyy konkreettisina ja melko yksinkertaisina asioina, joilla piristetään helsinkiläisten arkea ympäri vuoden. Värikäs, vihreä kaupunkiympäristö, joka kannustaa tekemään ja osallistumaan on nuorten mielestä hauska. "Aikuistakin voi lapsettaa, leikki leikkipuistojen ulkopuolelle, keinoja keskustaan ja bussipysäkeille", luki nuorten muistiinpanoissa.

Hauskuuden lisäksi nuoret haluavat, että kaupunki ja sen palvelut luovat elämyksiä. Nuoret haluavat tehdä niinkin yksinkertaisesta asiasta kuin bussin odottamisesta elämyksen. Valmistuessaan mediassa parjatut Stefan Lindforsin raitiovaunupysäkit Kampissa saivat nuorilta kiitosta. Keinuun hyppääminen tai lyhytelokuvan katsominen pysäkin mainostaululta tekevät kaupungista hauskan ja elämyksellisen. Nuoret haluavat kokea kaupungin elämysten ja tekemisen kautta.

Miksi toiminnallisuus ja osallistuminen sitten ovat nuorille niin tärkeitä? Heidän mielestään tyydyttävään ja onnelliseen elämään tarvitaan muutakin kuin oma koti ja työ, vaikka nekin ovat nuorille tärkeitä asioita. He kuitenkin kokevat, että esimerkiksi työmatkat voivat palvella muitakin tarkoituksia kuin liikkumista paikasta toiseen. Työmatka voi olla elämyksellinen kokemus, liikunnallinen treeni tai mahdollisuus ihmisten kohtaamiseen.

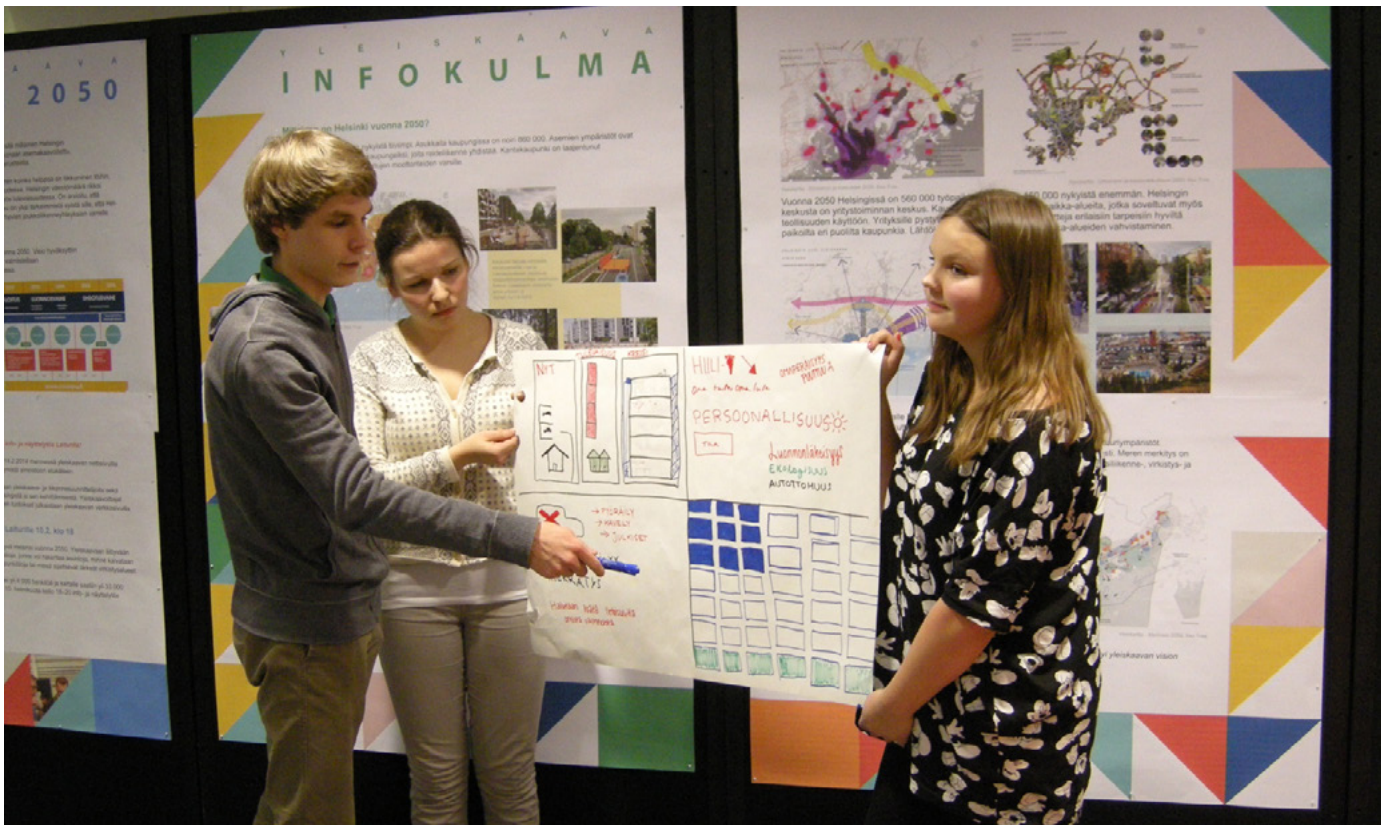
"Siel on vaan betonii eikä mitään värei" – Viihtyisä ja persoonallinen Helsinki

Nuorten mielestä Helsinki saisi olla värikkäämpi, vihreämpi ja esimerkiksi taiteella voitaisiin piristää muuten tylsiä paikkoja. Kun nuoret jalkautuivat Malmille kolmannessa viikonlopputyöpajassa, monet pohtivat Malmin ja koko kaupungin ulkonäköä ja viihtyvyyttä. "Siel on vaan betonii eikä mitään värei," yksi nuorista kertoi tunnelmiaan Malmista. "Mustuneet yksityiskohdat häiritsee täällä", totesi toinen osallistuja.

Nuorten mukaan pienillä muutoksilla ja parannuksilla väritömistä alueista esimerkiksi Malmilla saisi viihtyisämpiä ja kauniimpia. "Puistossa olevaan lasijuttuun vois laittaa värillisiä lasia, ja iltaisin valo niiden läpi näyttää kauniilta", "Katukiviytyksiä vois piristää värillisillä laatoilla, seuraamalla pinkkejä laattoja, voi löytää Malmitalolle", "Me haluttais erilaisia pintoja, esim. mosaiikkia kaduille", nuoret ehdottivat. Näille nuorille kaupunki ei ole pelkästään rakennuksia ja teitä, vaan he haluavat, että se on visuaalisesti kaunis, viihtyisä ja toiminnallinen. Varsinkin pienet yksityiskohdat, kuten värit, kasvit tai oivaltavat opasteet miellyttävät nuoria ja selkeyttävät kaupunkikuvaa ja -kokemusta.

Nuoret eivät pääsääntöisesti arvosta niinkään laajojen alueiden arkkitehtonisia arvoja, vaan arvioivat alueen viihtyvyyttä ihmisen kokoisesta vinkkelistä: näkyykö ympärillä värejä ja mielenkiintoisia yksityiskohtia vai korkeita harmaita muotoja ja suuria etäisyyksiä. Nuoret arvostavat hyvin ylläpidettyä kaupunkia, koska yksityiskohtien rapistuminen tai esimerkiksi roskaisuus tuovat turvattomuuden tunnetta. "Malmilla näkyy köyhyys, koska siellä on vanhoja ja ränsistyneitä taloja", kommentoi yksi Viikin normaalikoulun osallistuja. Erityisesti talojen huonokuntoisuutta pidettiin ongelmallisena viihtyvyyden kannalta. Turvattomuuden ja köyhyyden lisäksi huonokuntoiset talot viestivät nuorten mielestä kaupungin välinpitämättömyydestä.

Nuoret eivät kuitenkaan halua puhtaan kliinistä kaupunkia, vaan esimerkiksi graffitiseinät nähtiin kaupunkia kaunistavina yksityiskohtina. Kaupunkikuvassa saa nuorten mielestä näkyä kaupunkilaisten kädenjälki. Monessa työpajassa myös toistui ajatus kodikkaasta kaupungista, "Vaik tää ois iso kaupunki ni tääl ois kotoisaa", viikonlopputyöpajassa pohdittiin. Itäkeskuksen luki-ossa taas suunniteltiin Kontulasta rauhallisempi ja kotoisampi "Pullantuoksuinen Kontula". Kaupungin kodikkuus liitetään nuorten pohdintoissa vahvasti turvallisuuteen ja rauhallisuuteen.

Kuva Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto / Marja Lintula.

“Vihreys on voimaa” – Luonto Helsingissä

– asioihin, joita nuoret arvostavat onnistuneessa kaupungissa erityisen paljon.

Nuorten mielestä Helsinki on talvisin harmaa ja ankea, eikä tekemistä ole. “Talvella ei voi tehdä keskustassa mitään ilmakeks,” kolmanteen viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori totesi. Erityisesti toisessa ja kolmannessa viikonlopputyöpajassa pohdittiin sitä, miten Helsinki voisi olla värikäs, aktiivinen ja viihtyisä myös ympäri vuoden. “Pitäis olla sellasta, et talvella-kin näyttää kivalta ” ja “Jotain väripilkkuja talveenkin,” osallistujat pohtivat. Nuoret kehittivät ideoita talvisen kaupunkielämän piristykseksi ja yhteisöllisyyden luomiseksi. “Helsingissä voisi olla enemmän katoksia, joissa tavata ihmisiä myös sateella.” Viikonlopputyöpajassa kehiteltiin myös Helsingin jäätyneille vesistöille uusia käyttötarkoituksia talven ajaksi, kuten toiminnallisia ulkoilureittejä ja julkisia ajanvietteltoja ja -igluja. Myös näissä pohdinnoissa kävi ilmi, että nuoret toivovat kaupungin kannustavan tekemiseen.

Nuoret ovat vision kanssa yhtä mieltä siitä, että Helsinki saisi olla elävä ja toiminnallinen kaupunki ympäri vuoden. Nyt ulkona tapahtuva toiminta keskittyy lähinnä kesäkuukausiin, mutta nuorten haaveissa myös talvinen Helsinki on virkeä ja osallistava. Pimeä ja kylmä talvi on osa Helsingin identiteettiä ja siitä tulisi ottaa kaikki irti. Nuoret haaveilevat tulevaisuuden Helsinkiin puistoja, toreja ja kävelykatuja, jotka houkuttelevat ihmisiä sekä arkena ja viikonloppuisin että kesällä ja talvella.

Luonto ja luonnonläheisyys olivat nuorille tärkeitä teemoja niin koulu- kuin viikonlopputyöpajoissakin. Kaikissa nuorten luonnostelemisissa ja kehittelemisissä kaupungeissa ja alueissa luonto oli otettu jollakin tavalla huomioon. “Vihreys on voimaa” oli yhden unelmakaupungin slogan. Nuoret myös pitivät Helsingin rauhallisimpina ja onnistuneimpina paikkoja sellaisia alueita, joissa luonto näkyi erityisen paljon. “Viikki on onnistunut, koska täällä on tarpeeksi luontoa ja metsää”, yksi Viikissä opiskeleva lukiolainen kertoi. Nuoret kokevat luonnon tärkeänä osana Helsinkiä ja omaa elinympäristöään. Myös visiossa luonto ja viheralueet ovat osa Helsinkiä, mutta visiota vahvemmin, nuoret kokevat, että luontoa pitäisi olla kaikkialla. He ajattelevat, että urbaaneinkin ympäristö voi olla vihreä, kun katukuvaan tuodaan enemmän kasvillisuutta. Esimerkiksi rakennusten julkisivut voivat tarjota köynnöskasveille kasvualustan ja bussipysäkeillä voi olla kukkaistutuksia.

Vaikka nuoret ymmärtävät, että Helsinkiä on rakennettava lisää väestönkasvun myötä, monia huolettaa se, miten käy Helsingin luonnolle ja viheralueille. “Talot ja rakentaminen jyräävät puistot”, yksi lukiolainen Viikistä kirjoitti, kun pohdittiin Helsingin suurimpia ongelmia. Nuoret kokevat, että Helsinki ei saa kasvaa luonnon kustannuksella. Moniin viheralueisiin on vahva tunneside, joka on muodostunut jo lapsena. “Meille tärkeätä on vihreys”, viimeiseen viikonlopputyöpajaan osallistuneet nuoret vastasivat, kun kysyttiin, mitä he arvostavat Helsingissä.

Nuorten mielestä Helsingissä on kauniita luontoalueita, mutta kaupunkilaisten on paikoin vaikea päästä viheralueille. Itäkeskuksen lukiolaiset kävisivät esimerkiksi useammin Marjaniemessä, jos sinne olisi paremmat kulkuyhteydet. Viheralueet tulisi nuorten mielestä sitoa tiiviimmin osaksi kaupunkia, niin, että kaukaakin olisi helppo päästä nauttimaan luonnosta.

Nuoret kokevat vihreyden ja luonnon osana Helsinkiä. Moni nuorista esimerkiksi kertoi haluavansa asua tulevaisuudessa luonnon lähellä. Vaikka nuorten mielestä erilliset luonto- ja ulkoilualueet ovat toimivia, he halusivat, että luonto olisi näkyvillä koko kaupunkikuvassa. "Tien viereen vois rakentaa taloja sillei, et sisäpihalle jäis puistoalue", viimeisessä työpajassa keksittiin. Hoitamattomat pusikot ja ryteiköt nähtiin sen sijaan kaupunkikuvaa rumentavina elementtinä.

Lähes poikkeuksetta nuoret piristivät Helsingin keskustaa ja muita harmaiksi tai tylsiksi koettuja alueita kukilla ja istutuksilla. Nuorten villeissä visioissa esimerkiksi Forumin kauppakeskuksen seinä voisi olla köynnöskasvien peitossa ja kauppakeskukseen voisi kiivetä jättimäistä puuta pitkin. Keskusta-alueella nuoret pitivät erityisesti sellaisista paikoista, joissa näkyy luonto, "Espa on kiva, koska se on kaupungin hälinässä, mutta silti puistossa."

Meri koettiin tärkeäksi kaikissa työpajoissa, ja moni nuori halusi esimerkiksi asua merenrannalla. Nuoret myös kehittivät vilkkaita, toiminnallisia merenrantabulevardeja, jotka olisivat osa helsinkiläisten ympärivuotista arkea.

Yhteenvetona: Minkälaisen Helsingin nuoret haluavat?

Työpajoihin osallistuneet nuoret toivovat, että tulevaisuuden Helsinki on kaunis, toiminnallinen, ihmisen kokoinen ja yhteisöllinen. He haluavat, että kaupunkiympäristössä näkyy, että kaupunki välittää asukkaistaan, ja välittämistä on se, että kaikkialla kaupungissa on turvallista ja toimivaa.

Erityisen tärkeäksi teemaksi nousi kaupungin toiminnallisuus ja ihmisten osallistaminen. Nuorten mielestä infrastruktuurin rinnalla yhtä tärkeitä teemoja kaupunkisuunnittelussa ovat kaupungin tarjoamat mahdollisuudet toimintaan ja tekemiseen.

Nuoret haluavat nähdä, että Helsinki on muutakin kuin teitä ja rakennuksia. He haluavat, että helsinkiläinen kaupunkiympäristö antaa mahdollisuuden harrastamiseen, ihmisten tapaamiseen, rentoutumiseen ja hengailuun. Nuoret eivät kaipaa pelkästään tiettyihin toimintoihin tarkoitettuja tiloja, vaan he haluavat tiloja ja paikkoja, joilla on useampia funktioita. Puisto voi olla yhdelle rentoutumispaikka, toinen käyttää sitä urheilun harrastamiseen ja kolmas harjoittaa samassa paikassa kaupunkiviljelyä.

Ekologisuus on nuorten pohdintoissa osa tulevaisuuden kaupunkirakennetta, mutta nuorten on vaikea kuvitella itsensä ekologisiksi kaupunkilaisiksi. He toivovat tulevaisuuden Helsingiltä vähemmän yksityisautoja ja tiiviimpää asumista, mutta toisaalta nuorten omiin tulevaisuuden haaveisiin kuuluu omakotitalo, iso piha ja oma auto. Heidän on vaikea sovittaa omaan tulevaisuudenkuvaansa elämisen kestäviä ratkaisuu-

malleja, vaikka he arvostavatkin ekologisuuutta. Arvoja ja syitä omakotitalohaaveiden takana olisikin mielenkiintoista selvittää enemmän, jotta tulevaisuuden helsinkiläisten asuminen vastaisi sekä heidän toiveitaan että maailman haasteisiin.

Nuorten mielestä tulevaisuuden Helsingissä liikkumisen pitäisi olla helpompaa ja nopeampaa. Tämän havainnon taustalla on arvoja yhteisöllisyydestä ja ekologisuuudesta. Nuoret ovat optimistisia teknologian kehityksen suhteen, myös liikenteen saralla. Yhdistämällä Helsingin eri alueita toimivilla joukkoliikennedyhteyksillä helpotetaan ihmisten liikkumista ja luodaan helsinkiläistä identiteettiä, joka ei sido pelkästään yhteen kaupunginosaan. Nuorille toimiva joukkoliikenne on erityisen tärkeä, koska heillä ei ole vielä omia autoja. Toisaalta jos he kokevat liikkumisen puutteellisenä, kannustaa se oman auton hankkimiseen tulevaisuudessa.

Helsingin kehittäminen lähtee nuorten mielestä pääasiassa ihmisistä ja heidän tarpeistaan. He kokevat, että helsinkiläiset tekevät kaupungin, joten on ensiarvoisen tärkeää, että suunnittelussa kuullaan ihmisiä. He näkevät tulevaisuuden Helsingin ihmislähtöisestä vinkkelistä niin, että helsinkiläiset näkyvät kaupunkikuvassa aktiivisina kaupunkilaisina. Nuoret kokevat, että monumentaalisten rakennusten ja yhden päivän megatapahtumien sijaan melko pienillä ja yksinkertaisilla asioilla voidaan vaikuttaa ihmisten toiminnallisuuteen, osallistumiseen ja viihtymiseen yhteisessä kaupungissa.

Nuorten tulevaisuuden haaveissa konkreettisilla, selkeästi kaupunkikuvassa näkyvillä asioilla onkin merkittävä rooli. Kaupunkimehiläiset, värikkäät katukivet, katujuhlat ja kaupunginosamarkkinat kertovat nuorten mukaan siitä, että kaupunki välittää asukkaistaan. He haluavat, että pienistä arjen väripilkuista ja osallistumismahdollisuuksista tulee itsestään selvä osa Helsingin kaupunkikuvaa ja -kulttuuria.

Nuorten toivomassa kaupunkiympäristössä korostuu arkipäivän kokemuksellisuus ja elämyksellisyys. Helsinkiläisten hyvä arki on nuorille ensisijaista. Nuorten ideoimassa kaupungissa tarinallisuudella on oma roolinsa. Arki, palvelut, yhteisöllisyys ja toiminnallisuus nivoutuvat yhteiseksi osaksi kaupunkikokemusta ja ihmisten elämää. Nuorten visioissa ihmisten elämä näkyy ja kuuluu kaupunkikuvassa ympäri vuoden. Helsingin erityispiirteet – luonnonläheisyys, vuodenajat ja merellisyys – tarjoavat sille puitteet.

5. Miten nuoria saadaan mukaan:

Käytännön vinkkejä

- Keskustele – ikäluokkien väliset erot ovat monisyisiä, ja ne ovat helpoimmin kurottavissa juttelemalla.
- Älä kokoja nuorisopaneelia, vaan osallista käytännön tekemiseen ja tulevaisuuden suunnitteluun.
- Suunnittelijat ulos maailmaan. Osallistaminen on jatkuvaa yhteistyötä – käytännön tekemistä yhdessä nuorten kanssa. Osallistamisessa parasta eivät ole siitä syntyvät lopputuotteet, vaan jatkuvien kohtaamisten kautta syntyvät uudenlaisen tekemisen tavat ja kaupunkilaisten parempi ymmärtäminen.
- Selitä hankalat termit yleiskielelle. Nuoret eivät halua, että heille puhutaan kuin ”nuorille”, mutta samaan aikaan pitää muistaa, että jos alan käsitteet ovat nuorille tuntemattomia ja niitä käytetään tiuhaan, mielenkiinto lopahtaa helposti.
- Toteuta nuoren ideat aina kuin vain mahdollista.
- Tee töitä persoonallasi – nuoret eivät ole yhtenäinen massa, eivätkä sitä ole virastojen työntekijäkään.
- Kannusta hulluihin ideoihin – sano ääneen, että ideoissa ei tarvitse miettiä toteutusta.
- Muista kertoa, miksi juuri nuoren ideat ovat tärkeitä.
- Pyydä aina perustelu nuoren mielipiteelle, sillä mielenkiintoinen informaatio on usein siinä.
- Perustele aina miksi – kaikki ihmiset uskovat paremmin, jos ohjetta seuraa perustelu.
- Mieti, voisiko osallistamisesta palkita jotenkin – jos työpajasta saa leffalipun nuoren on helpompi perustella osallistuminen itselleen ja muille.
- Kannusta osallistumaan vaikka kaverin kanssa.
- Tee yhteistyötä koulujen kanssa, mutta välttele koulumaisuutta: pidä kalvosulkeiset lyhyinä, istu mieluummin joukkoon kuin eteen. Älä pyri opettamaan vaan oppimaan, luovu vahvasta auktoriteetista, mutta pidä langat käsissäsi.
- Älä masennu ensimmäisestä ”emmä tiä” -vastauksesta vaan kannusta ja haasta nuorta ajattelemaan ja kertomaan.
- Muistuta nuorta siitä, että hänen oma kokemuksensa ja mielipiteensä on arvokas.
- Älä rajaa teeman käsittelyä virastorajoihin, koska ihmisen kokemukseen ei rajaudu niihin. Myös osallistamisesta saatuja tuloksia kannattaa jakaa muiden toimijoiden kanssa.
- Pidä nuoret sokerissa, eli älä unohda työpajaeväitä!

NAUTI. NAURA ROHKEASTI MUKANA!

6. Menetelmät ja työnkuvaus

Projektiin kuului yhteensä kahdeksan seitsemässä kouluissa järjestettävää työpajaa, joihin osallistui yhteensä hieman alle 170 lukiolaista. Koulut valittiin yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa ja ne olivat Lauttasaaren yhteiskoulu, Apollon yhteiskoulu, Pohjois-Haagan yhteiskoulu, Itäkeskuksen lukio, Helsingin kuvataidelukio, Helsingin medialukio ja Viikin normaalikoulun lukio, jossa käytiin kaksi kertaa. Lisäksi järjestettiin neljä viikonlopputyöpajaa, joihin osallistui yhteensä 33 nuorta. Mukana oli nuoria kaikilta lukion vuosikursseilta. Koulutyöpajat olivat osa kurssia ja viikonlopputyöpajat vapaaehtoisia. Kaikissa työpajoissa osallistujat saivat pysytellä tietyllä tavalla ”anonyymeinä” – emme selvittäneet erikseen heidän perhetaustaan, harrastuksistaan tai muusta henkilöhistoriastaan mitään. Heidän ajatuksensa nuorina kaupunkilaisina kiinnosti meitä sellaisenaan.

Koulutyöpajoissa pyrimme keräämään nuorilta heidän ajatuksiinsa Helsingistä ja ongelmia, jota he omassa kaupunkielämässään näkevät – nimenomaan nuorten omasta ainutlaatuisesta näkökulmasta. Viikonlopputyöpajoissa keskityimme enemmän ratkaisuihin. Kannustimme nuoria pohtimaan hulluja ideoita ja miettimään kaupunkisuunnittelun ratkaisuja myös maailman suuriin ongelmiin.

Koulutyöpajat aloitettiin pelaamalla Helsinki-peliä, jossa nuoret saivat etsiä kartalta muun muassa lempitreffi- ja paikkojaan ja

paikkoja, joissa pelottaa. Kouluissa myös pohdittiin oman asuinalueen, koulun tai jonkin muun Helsingissä ongelmalliseksi koetun alueen ongelmia, ja mietittiin, miten aluetta voisi kehittää. Viikonlopputyöpajoissa nuorille annettiin valmiina alue tai teema, esimerkiksi Malmi tai liikuminen. He saivat pohtia siihen liittyviä ongelmia ja haasteita, joihin lopuksi keksittiin ratkaisu. Näiden tehtävien lisäksi nuoret tekivät erilaisia osallistavia tehtäviä, joilla selvitettiin heidän kaupunkikokemuksiaan ja toiveitaan tulevaisuuden Helsingissä. Jokaisessa työpajassa tehtiin hieman eri tehtäviä ja ne kehittyivät työn myötä.

Kaikki tehtävät tehtiin soveltavin, osallistavin menetelmin, eli nuoret pääsivät itse tekemään, keskustelemaan, eläytymään ja pohtimaan. Työpajojen alun lyhyitä esittelyluentoja lukuun ottamatta nuoret olivat alati äänessä. Tehtävät perustuivatkin pääasiassa yhteiselle keskustelulle ja ideoinnille. Työpajojen vetäjien rooliin kuului nuorten kannustaminen, keskusteluun ohjaaminen, kysymysten esittäminen ja ehkä tärkeimpänä nuorten kuunteleminen.

Se, että nuoret kokevat tulleen kuulluiksi on erityisen tärkeää. Se vaikuttaa nuorten vaikuttamisvalmiuksiin ja kannustaa nuoria osallistumaan yhteiskunnalliseen tekemiseen. ”Tästä tuli tunne, että nuoriakin kuunnellaan ja me voidaan vaikuttaa”, viimeiseen viikonlopputyöpajaan osallistunut nuori iloitsi.

7. Miten tästä eteenpäin?

– Nuorista koottu sparrausryhmä auttaa onnellisen kaupungin suunnittelussa

Parhaat hetket Safarilla olivat niitä, kun nuoret pääsivät työskentelmään yhdessä suunnittelijoiden kanssa. Laadukkaassa osallistamisessa ei ole kyse lyhytjänteisestä projektityöstä vaan työtavan muutoksesta, jossa suunnittelijat lähtevät ulos kaupunkiin – kuuntelemaan ja luomaan yhdessä kaupunkilaisten kanssa. Safarin aikana selvisi, että kaupunki tarvitsee foorumin, jossa nuoria voidaan kuulla ja osallistaa Helsingin aktiiviseen kehittämiseen. Nuoret kokevat kaupungin kokonaisuutena, joka ei tunnista virastojen välisiä rajoja. Nuoret toivovat keinoja busipysäkeille, Malminkartanon ostarin eteen kaupunkiviljelyä ja festareita, yllätyksellisempiä koulumatkoja ja enemmän koh-

taamisia kaupunkilaisten kanssa. Nuoret toivovat hausempaa, värikkäämpää ja yhteisöllisempää Helsinkiä.

Työpajoissa olleille nuorille kaupunki on systeemi, jossa yhden epäkohdan korjaaminen ei välttämättä johda itse kaupunkikokemuksen muutokseen. Usein nuorten ehdotukset ylittävät tai ohittavat reippaasti yhden viraston mahdollisuudet ja toimivaltuudet. Myöskään nuorten ehdotusten takana olevien toiveiden ja arvojen mukaista tulevaisuuden Helsinkiä ei välttämättä voida rakentaa ilman virastojen välistä yhteistyötä ja nuorten osallistamista siihen. Ehdotamme, että Safarin kokemusten pohjalta pohdimme virastojen välisen yhteistyön ja nuorten osallistamisen mahdollisuutta yllä esiteltyjen nuorten osallistamisen periaatteiden pohjalta.

Selvityksestä nousi esiin mielenkiintoisia jatkokysymyksiä. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista selvittää miten nuoret seuraavat kaupungin asioita ja mitä helsinkiläisyys ja kaupunkilaisuus heille merkitsevät. Miksi nuoret eivät tunne omaa kaupunkiaan? Voisiko koulu kasvattaa vahvemmin helsinkiläisyyteen ja panostaa kaupunkilaistaitoihin?

8. Tekijät ja kiitokset

Safari – matka yhteiskunnalliseen tekemiseen

Safari on lukiolaisille suunnattu projekti, jonka tarkoitus on kannustaa nuoret omaehtoiseen yhteiskunnalliseen toimintaan ja globaalien haasteiden ratkaisemiseen. Annamme nuorille yhteiskuntatieteistä nousevia työkaluja, joilla harjoittelemme ongelmanratkaisua käytännössä. Safari on myös Avanto Helsingin yhteiskunnallisten sidosryhmien osallistamisen tuote.

Tutkimuspaja Avanto Helsinki

Avanto Helsinki on yhteiskuntavastuuseen ja sidosryhmädialogiin keskittynyt yritys, joka auttaa asiakkaitaan osallistumaan yhteiskunnalliseen työhön ja ottamaan yhteiskunnalliset sidosryhmät mukaan omaan toimintaansa.

Lisätietoja: www.avantohelsinki.fi

Kiitokset

Avanto Helsinki haluaa kiittää erityisesti Helsingin kaupungin Kaupunkisuunnitteluviraston vuorovaikutussuunnittelija Maija Mattilaa yhteistyöstä. Suuret kiitokset Kaupunkisuunnitteluvirastossa myös Teina Rynäselle, Alpo Tanille, Marja Lintulalle, Virpi Mamialle, Salla Ahokkaalle ja Pihla Melanderille. Kiitämme lämpimästi myös mukaan lähteneitä opettajia ja rehtoreita sekä tietenkin vielä valtavat kiitokset kaikille mahtaville nuorille!

Kirjoittajat: Mirja Hämäläinen, Ellen Jabai, Johannes Nuutinen ja Antti Tarvainen

Ulkoasu: Tuomas Järvenpää & Maria Okkonen

Liitteet: minihaastattelut ja kartat

Essin haastattelu

Asuinpaikka ja koulu?

Helsinki, Etu-Töölön lukio.

Minkä arvosanan antaisit Helsingille (kouluarvosanoin) ja miksi?

Helsingille 8, sillä ilmanlaatu on "tyytyttävää", kaupungin poikittaisliikenteessä todella paljon kohennettavaa, sekä jatkuva metsien kaataminen latistavat fiiliksiä.

Mikä on lempipaikkasi Helsingissä ja miksi?

Lempipaikka on keskuspuisto, luonnonläheinen hengailu- ja lenkkeilypaikka on lähellä monia helsinkiläisiä.

Jos sinä saisit päättää mitä kaupungissa kehitettäisiin miljoonalla eurolla, mitä tekisit?

Miljoonalla eurolla parempi poikittaisliikenne esim. Luoteis-Iitä-Helsingin välille.

Mihin veisit Helsingissä turistin ja miksi?

Helsingissä turistit vien Seurasaareen ja Suomenlinnaan katselemaan ja fiilistelemään merta. Myös Tuomiokirkko ja sen kulmat tulis näytettyä vanhemman arkkitehtuurityylin ansiosta.

Niklaksen haastattelu:

Asuinpaikka ja koulu?

Pajamäki, Etu-Töölön lukio

Minkä arvosanan antaisit Helsingille (kouluarvosanoin) ja miksi?

8,5. Melko puhdas ilma, omaperäisiä ja erottuvia alueita, vähän rikollisuutta, meren läheisyys.

Haluatko asua Helsingissä koko elämäsi?

Ehdottomasti.

Mikä on mielestäsi Helsingin huonoin puoli?

Hajanaisuus, joka vaikeuttaa esim. joukkoliikenteen suunnittelua ja eriyttää alueet toisistaan lähes täysin.

Mihin veisit Helsingissä turistin ja miksi?

Suomenlinna. Historiaa ja upeita näkymiä mukavana paketina.

Jennin haastattelu:

Asuinpaikka ja koulu?

Asun Paloheinässä, koulu Viikin norssi

Minkä arvosanan antaisit Helsingille (kouluarvosanoin) ja miksi?

8-, sillä pidän Helsingistä, täällä on hyvät palvelut, helppoa kulkea ilman autoa ja paljon kivoja kirjastoja ja muita viihtyisiä paikkoja. Toisaalta ilmansaasteille, ruuhkille ja kalliille asunnoille ja asuntopulalle pitäisi tehdä jotain.

Mihin Helsingin paikkaan sinulla liittyy eniten hyviä muistoja?

Vaikea kysymys, sillä paikkoja on monia, mutta sanon Tuomarinkylän kartanon lähialueet, jonne liittyy paljon rakkaita, mutta myös ristiriitaisia muistoja.

Mihin veisit Helsingissä turistin ja miksi?

Näitä turistipaikkoja on sitten tosi paljon! Veisin Suomenlinnaan, Kampin puukappeliin, Temppelinaukion kirkkoon, Ateneumiin (esim. nyt meneillään olevaan Tove Jansson -näyttelyyn jonne itsekin haluaisin), Cafe Caruseliin tai Regattaan, picnicille Sibeliuksen monumentille tai Seurasaareen... Vaikka minne.

Jos sinä saisit päättää mitä kaupungissa kehitettäisiin miljoonalla eurolla, mitä tekisit?

En ole varma mihin kaikkeen miljoona euroa todellisuudessa riittää, mutta aika paljon rahaa se on. Joten ainakin toteuttaisin KSV-työpajassa suunnittelemani uuden Forumin! (ekologinen kauppakeskus) Lisäksi siitä voisi jakaa tukia työttömille, jotka rahoilla perustaisivat pop up -myymälöitä tms. ja sen jälkeen rohkaistuisivat perustamaan oman yrityksen ja jatkamaan liikeitintänsä vakituisesti että pois ympäri Helsinkiä. Ainakin Paloheinä/Pakila kaipaa mun mielestä enemmän kuin yhden kahvilan ja joku ruokapaikkakin muutaman pitserian lisäksi toisi ehkä vähän vilinää.

Mitä helsinkiläisyys sinulle merkitsee?

Olen iloinen, että olen helsinkiläinen. Se merkitsee kotia ja omaa elettyä elämää, mutta silti Helsingistä tuntuu helpolta lähteä jonnekin ja palata taas takaisin.

Yhteystiedot

Kaupunkisuunnitteluvirasto
PL 2100 (Kansakoulukatu 3)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Puhelin: (09) 310 1673
Internet: www.hel.fi/ksv